

Kardinal Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački
i veliki kancelar Katoličkoga bogoslovnog fakulteta

Uvodna riječ na Okruglom stolu na temu: *Važnost religije i vjerskog odgoja i obrazovanja u školskom nacionalnom kurikulumu.*

Zagreb, NDS-Branjugova 1, 20. listopada 2015. godine.

1. Srdačno pozdravljam sve sudionike okruglog stola na temu: *Važnost religije i vjerskog odgoja i obrazovanja u školskom nacionalnom kurikulumu.* Zahvaljujem organizatorima Okruglog stola: našem Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu kao i Uredu Zagrebačke nadbiskupije za vjeronauk u školi. Posebno pozdravljam veleučene dame i gospodu koji su pozvani uzeti aktivno učešće u ovom Okruglom stolu i tako dati svoj cijenjeni doprinos u dijalogu o ovom iznimno važnom predmetu za sadašnjost, kao i za budući razvoj hrvatskoga društva. Želio bih da i svi sudionici večerašnjeg susreta budu dionici istinskog i iskrenog traženja *poveznica* koje već stoljećima povezuju vjerski odgoj te odgoj i obrazovanje u njihovoj cjelovitosti.

Ta je poveznica snažna jer polazi od neupitne činjenice da je religioznost konstitutivna dimenzija ljudske osobnosti koju nijedan odgojno-obrazovni proces ne može i ne smije zanemariti, pa tako ni cjelovita kurikularna reforma na kojoj se u Hrvatskoj radi. U izradu školskog nacionalnog kurikuluma treba biti uključena što šira društvena zajednica; on ne smije biti djelo samo jedne osobe, jedne interesne skupine, lobija, stranke, on treba biti plod demokratskih procesa koji se ostvaruju nužnim dijalogom u nastojanju zajedničkog traženja općeg dobra, u ovom slučaju dobra naše djece i mladih.

2. Bilo bi iluzorno govoriti o odgoju i obrazovanju bez da se uzmu u obzir tri temeljne kategorije našega života, a to su: osoba, stvarnost i sloboda. Odgoj i obrazovanje nastaju i žive u međusobnim odnosima. Osoba ostvaruje relacije, odnose. Ti odnosi, prema hijerarhiji blizine, započinju s roditeljima, šire se na obitelj, susjede, školu, sveučilište, sve do različitih područja svijeta rada. Možemo reći da odnosi osobe sa stvarima uvode u kozmos, a odnosi s okolnostima zbivanja u povijest.

Odgoj i obrazovanje sažeto rečeno, jest mogućnost sustavnog uvođenja osobe u odnos sa stvarnošću. Lako je shvatljivo kako nema istinskog odgoja i obrazovanja bez slobode, one slobode koja je sposobna povezati osobnu i zajedničku slobodu sa stvarnošću. Stoga, ostvarivanje slobode u odgoju i obrazovanju mjerilo je slobode u konkretnom društvu. Stupanj civiliziranosti pojedinog društva procjenjuje se posebno po važnosti i slobodi što ih društvo pridaje odgoju i obrazovanju sa strane institucija društva koje su ih pozvane promicati i jamčiti.

Sloboda odgoja i obrazovanja mjera je i za državu koliko je ona voljna i sposobna vršiti svoju službu: promovirati i garantirati civilno društvo u kojem osobe i sva međutijela, posebno roditelji i obitelji, u punoj slobodi mogu vršiti, između ostalih, temeljno pravo odgoja i obrazovanja. Ta se prava, pak, ne bi mogla ostvarivati ako nisu praćena pravom na organiziranje prikladnih društava i udruga koje su u stanju pokrenuti razna društvena, kulturna i gospodarska djelovanja.

Svjesni smo da se hrvatsko društvo u procesu globalizacije naglo mijenja te se i na području školstva iz dana u dan suočavamo s novim izazovima čiji se razvoj i domet treba uzeti u obzir i u stvaranju nacionalnog kurikuluma. Čini mi se da škole i sveučilišta u nas trebaju prijeći još dugi put transformacije da bi uistinu jamčili pravo na punu slobodu odgoja i obrazovanja. Naš se školski i sveučilišni sustav treba suočiti s nutarnjim zaprekama promjena što ću slikovito izreći formulom američkog stručnjaka Charlesa Glenna, a to je: *mit jedinstvene škole*. Oslobođanje od tog mita nameće imperativ novih pojašnjenja i sustavnih prepoznavanja državnih, odnosno javnih, katoličkih, privatnih škola i visokih učilišta. Tu je u hrvatskom društvu na provjeri sloboda odgoja i obrazovanja, sloboda koja jamči jednaka prava i obveze. Nadalje, u novom je svjetlu potrebno hrabro,

iznova razmotriti ulogu i zadatak države na području odgoja i obrazovanja. To su novi izazovi suvremene laičnosti društva.

3. Polazeći od činjenice da je cjeloviti odgoj i obrazovanje, tj. prenošenje temeljnih vrijednota, znanja i vještina na mlade generacije, jedna od najvažnijih zadaća društva, s pravom valja propitkivati i tražiti da se oko temeljnih pitanja odgoja i obrazovanja postigne društveni konsenzus. Nužno je o stvarima koje spadaju u red općeg dobra, a to je svakako odgoj i obrazovanje, dijalogizirati, jer dijalog otvara gostoljubiv prostor i daje mogućnost iskrenog traženja i zajedničkog zauzimanja za dobro. Svaki dijalog pretpostavlja samostalne i jednakopravne sugovornike. Pravi dijalog nema namjeru da se drugog nadglasa, prevari, nadmudri, nadvlada ili pobjedi.

Dijalog je duhovna vrlina. Dijalog je uljudnost, a resi ga uvažavanje i poštivanje sugovornika koji zajedno traže zajedničko dobro. U našem hrvatskom društvu važno je neumorno promicati dijalog na svim razinama. Potrebno je »promicati znanstvenu kulturu koja će biti kadra uvijek pred očima imati 'čitava čovjeka' i 'sve ljude', u službi dobra i sveopće solidarnosti. Moramo svi zajedničkim silama poraditi na tome da se ponovno uspostavi veza između istine i vrijednosti, između znanosti i etičke zadaće. Moramo svi uistinu biti uvjereni da je pravi napredak onaj koji stoji u službi istinske i cjelovite dobrobiti pojedinca i čitave ljudske obitelji«.¹

A svima onima koji su intenzivno uključeni u reformu hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava želim da ne zaborave čovjeka. Da ga olako ne žrtvuju nekim gospodarskim i tržišnim ciljevima, nego da mu školski sustav omogući puni procvat njegove osobnosti. A to nije moguće ostvariti bez cjelovitog gledanja na čovjeka, tj. bez promicanja njegove duhovne, moralne i religiozne dimenzije. Stoga bih želio još jednom istaknuti koliko je važno da u reformu budu uključene sve relevantne struke i institucije, jer potrebno je postići nacionalni konsenzus oko tog prevažnog pitanja – odgoja i obrazovanja.

¹ PAPINSKO VIJEĆE ZA KULTURU, *Vjera i kultura*, br. 2405.